

EL LLENGUATGE

De bat a bat

3/XII/1982

En una conversa festiva, l'humor o la ironia ens poden autoritzar a dir que *el local era buit de gom a gom*. Però és evident que no podem passar d'aquí. Fora d'aquest cas, hem d'admetre que *de gom a gom* és una locució adverbial que només convé a un nombre reduïdíssim de verbs i adjectius: *anar, (el riu) de gom a gom, omplir de gom a gom, ple de gom a gom...* No sembla que hi hagi cap més possibilitat, encara que, en aquests casos, un escorcoll pacient i tenaç es veu sovint recompensat amb la troballa imprevista. Algú potser se sentiria temptat pel tema de discussió següent: *¿cal analitzar la frase verbal omplir de gom a gom com el conjunt format pel verb omplir modificat per la locució adverbial de gom a gom o bé, simplement, com una locució verbal?* A nosaltres, el tema no ens tempta pas gens. Creiem que n'hi ha prou de poder indicar els fets, és a dir, les reduïdes possibilitats de l'expressió *de gom a gom*.

No sempre hom té en compte, tal com caldria, que moltes d'aquestes expressions o locucions tan peculiars de l'idioma tenen unes possibilitats limitades. Més concretament, seguint l'exemple amb què hem introduït aquest comentari, que certes expressions que podem considerar locucions adverbials no convé sinó com a elements modificadors d'un nombre molt limitat de verbs (o d'adjectius). Una d'aquestes locucions és *de bat a bat*, la qual ha estat força usada, a causa del seu significat i del seu caràcter tan genuí i expressiu, com a títol de col·leccions de llibres, de seccions de revistes i publicacions, etc. No sembla pas que hi hagi res a dir contra aquest ús especial, aïllada del seu context habitual, de la locució *de bat en bat*: hom hauria pogut recórrer anàlogament, en el mateix cas, a qualsevol altre terme adverbial: *a corre-cuita, de reüll, de bon grat*, etc. Però formant una frase, d'acord amb l'ús que en coneixem i el que indiquen els diccionaris, *de bat a bat* no pot ésser sinó l'element modificador del verb *obrir* (deixant de banda la possible troballa imprevista d'un escorcoll tenaç i pacient), i no podem, per tant, considerar admissibles les frases en què modifica verbs com *tractar, discutir, parlar, exposar* o, tal com acabem de llegir, *resumir*. Adhuc considerant que *de bat a bat* és una locució adverbial — com a *contràctar* o *de bursada* — el seu ús coneix una limitació que no podem transgredir legítimament.

Albert Jané